

KUZEYDOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI İRAN İSLAM CUMHURİYETİ TEBRİZ & URUMİYE EYALETLERİ RESMİ İŞ GEZİSİ DEĞERLENDİRME RAPORU

İÇİNDEKİLER

- Sunuş
- Yapılan İşbirliği Önerileri
- Görüşülen Kurumların Önerileri ve Önemli Notlar
- Sonuç ve Değerlendirme

SUNUŞ

Günümüzde kentlerin ortak sorunlarını çözebilmeleri için yerel, bölgesel ve küresel işbirlikleri kurularak bilgi, birikim, bereket ve becerilerini paylaşmaları, ekonomik, kentsel ve toplumsal gelişimi hızlandırmaktadır. Kentler arası işbirlikleri yapılması ve ittifaklar kurulması, ekonomik gelişimin tetiklenmesinin yanında küresel ve ulusal düzeyde bölgeyi çekici hale getirerek rekabet gücünü arttıracak ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi sürecinde sorunların birlikte çözülmesini sağlayacaktır.

Tebriz ve Urumiye şehirlerinin bulunduğu Doğu ve Batı Azerbaycan Bölgesi ile Ajansımızın faaliyet gösterdiği TRA1 Düzey 2 Bölgesini de kapsayan Doğu Anadolu Bölgesi, birbirine sınırlı olan stratejik konuma sahip bir coğrafya olup, bölgesel düzeyde koordineli hareketi gerektiren önemli fırsatlar ve tehditler barındırmaktadır. Bölge, yüksek kalkınma potansiyeline sahip büyüyen bir pazar, ayrıca enerji ve ulaşım ağları için önemli bir merkezdir. Bölge potansiyellerinin değerlendirilmesinde ve sorunlara ortak çözüm üretilmesinde işbirliği yapılması, bölge vatandaşlarına önemli ölçüde fayda sağlayabileceği gibi, bölge coğrafyasının genel refah, istikrar ve güvenliğine de katkıda bulunabilecektir.

Bu bağlamda Ajansımız, Doğu ve Batı Azerbaycan Bölgesi ile Ajansımızın faaliyet gösterdiği TRA1 Düzey 2 Bölgesi arasında ekonomik ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesine yönelik araçların belirlenmesi amacıyla İran İslam Cumhuriyetinin Batı Azerbaycan'ın merkezi Urumiye'ye ve Doğu Azerbaycan'ın merkezi Tebriz'e 15-17 Mayıs 2011 tarihleri arasında Ajans Genel sekreteri Dr. Rifat ALTAN başkanlığında Tanıtım ve İşbirliği Birim Başkanı Talha Bekir ÖZMEN, Araştırma-Planlama Birimi Uzmanı Murat KARAPINAR ve Yönetici Asistanı Fatih BALTACI'nın katılımıyla 3 (üç) günlük bir resmi ziyarette bulunmuştur.

Ziyaret kapsamında görüşme yapılan ilgili makamlara Ajansımızın kuruluş amacı, görevleri, yapmış olduğu çalışmalar ve TRA1 bölgesinin yatırım ve ticaret potansiyeline ilişkin gerek basılı gerekse sözlü olarak bilgilendirmeler yapılmış ve yapılan ziyaretin amaçları ve işbirliği yapma isteği ifade edilmiştir. Bu bağlamda, dilek ve temennilerle geçirilen önceki birçok görüşmelerden farklı olarak, Ajansımız bu ziyaretle bölgemiz ile İran'ın Doğu ve Batı Azerbaycan Bölgeleri arasında ticaret, yatırım ve turizm alanlarında işbirliğinin geliştirilmesine katkı sağlayacak aşağıdaki somut araçların hayat geçirilmesini teklif etmiş ve bu öneriler son derece olumlu karşılanmıştır. İran tarafının genelde Türkiye ile özelde ise bölgemizle yakın işbirliği yapma konusunda son derece istekli ve ilgili olduğu memnuniyetle müşahede edilmiştir. Gezi kapsamında, Tebriz ve Urumiye Valilikleri, Sanayi ve Ticaret Odaları, Turizm Müdürlükleri, Yatırım Hizmetleri Merkezleri Başkanlıkları, Serbest Ticaret Bölgeleri ile Organize Sanayi Bölgeleri, Türkiye Cumhuriyeti Başkonsoloslukları ve Ticari Ataşelikleri gibi kurum ve kuruluşlar ziyaret edilmiştir.

YAPILAN İŞBİRLİĞİ ÖNERİLERİ:

1. Ticari İşbirliği kapsamında, Erzurum'da ve ilk etapta Tebriz'de daha sonra da gerekli görülürse Urumiye'de karşılıklı ticari ve irtibat bürolarının açılması:

Hali hazırda Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası'nın ve Türkiye Genç İşadamları Derneği'nin (TÜGİAD) ortak kullandığı bir ticari büronun Tebriz Sanayi ve Maden Odası bünyesinde kurulu olduğu ve 2 personelin bu bürolarda çalıştırıldığı tespit edilmiştir. Tebriz Sanayi ve Maden Odası Başkanı Sayın Rahim Sadıkyan (aynı zamanda Türkiye-İran İşbirliği Konseyi İran Eşbaşkanı) Erzurum'da İran ticari bürosunun kurulması halinde, mütekabiliyet esasına göre kendi odaları bünyesinde Erzurum (ya da TRA1 Bölgesi) ticari bürosu için oda ve ofis malzemelerini tahsis etmeye hazır olduklarını belirtmişlerdir.

2. İki bölge arasında işbirliği imkanlarını araştırarak, sorunları tespit edecek, çözüm önerilerini geliştirerek ilgili kurumlara raporlayacak, ortak toplantı-fuar-kongre vb. faaliyetlerin organizasyonuna yardımcı olacak her iki tarafta birer İşbirliği Platformunun oluşturulması:

TRA1 Düzey 2 Bölgesi adına Ajans Yönetim Kurulu'nun koordinasyonunda bölgenin işadamları dernekleri, Sanayi ve Ticaret Odaları, Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği, Üniversiteler, Kalkınma Ajansı ve KOSGEB gibi kurumların yetkililerinden müteşekkil bir sivil komite ya da platform ile İran'ın ilgili bölgeleri adına görüşmelerde bulunabilecek bir komitenin oluşturulması önerilmiş ve bu öneri de olumlu karşılanmıştır. İran'ın Türkiye sınırına yakın dört bölgeyi temsilen hali hazırda "Kuzeybatı Azerbaycan (Tebriz-Urumiye-Ardebil-Zanjan) Dış Ekonomik İlişkiler Komitesi" adında bir komitenin bulunduğu ve söz konusu komitenin bu amaçla kullanılabileceği ifade edilmiştir.

3. Ajansımız tarafından bu yıl 15-17 Temmuz tarihleri arasında ikincisi düzenlenecek olan Anadolu'nun Zirvesinde Uluslararası Tanıtım ve İşbirliği Buluşması (AZUTİB-2) Organizasyonuna Tebriz ve Urumiye'den 15'şer kişilik heyetler tarafından katılım sağlanması talep edilmiş ve bu talebimiz memnuniyetle karşılanarak, katılım sözü verilmiştir.

4. Turizm Alanında İşbirliği kapsamında, bölgeniz ile Doğu ve Batı Azerbaycan eyaletlerinin birbirlerini daha iyi tanımaları, karşılıklı olarak birbirlerine daha fazla turist göndermeleri ve bölgelerarası turizm faaliyetlerinin artırılması amacıyla;

- Sahip olunan turizm zenginliklerinin karşılıklı olarak bölge halklarına tanıtılmasına yönelik işbirliği yapılması (örneğin, Türkiye'den az turist gelmesinden yakınan Tebriz ve Urumiye Turizm Müdürlerine, TRA1 illerinde kendi bölgelerinin turizm potansiyellerini tanıtmaları önerilmiş ve bu konuda KUDAKA'nın salon temin etme, halkı toplantıya davet etme gibi konularda yardımcı olmaya hazır olduğu belirtilmiştir.)

- Karşılıklı etkinlikler, toplantılar, tanıtım gezileri vb. düzenlenmesi,

- TRA1 illeri ile Doğu ve Batı Azerbaycan eyaletlerinin sahip olduğu tarihi eserleri ve turistik mekanlarını tanıtan bölge dillerinde materyallerin hazırlanması (kitap-cd-web portal vb.) ve paylaşılması,

- Her iki bölgede turizm sektöründe faaliyet gösteren turizm acenteleri arasında işbirliğinin teşvik edilmesi (örneğin, TRA1 Bölgesi ile Doğu ya da Batı Azerbaycan arasında bir kültür-turizm rotasının oluşturulması)

5. Bölgeler ve Kurumlararası İşbirliği kapsamında, Sınırötesi Bölgesel İşbirliğine taraf il-eyalet yönetimlerinin [İran tarafında Tebriz-Urumiye-Ardabil-Zanjan eyaletleri, Türkiye tarafında ise İran'a yakın olan Serhat Kalkınma Ajansı Bölgesi (Kars, Iğdır, Ardahan, Ağrı), Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Bölgesi (Van, Bitlis, Muş, Hakkari) ve Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Bölgesi (Erzurum, Erzincan, Bayburt) illeri] birlikte katılım sağladığı ve yıllık düzenlenerek işbirliği imkanlarının geliştirilmesi hususunda görüş alışverişinin yapılacağı "Bölgesel İşbirliği Konferansı" düzenlenmesi Ajansımızca önerilmiştir. Tebriz Valiliği (ekonomik işlerden sorumlu Eyalet Vali Yardımcısı Dr. Farrokh MASJEDİ), 2011 yılının Eylül ayında Tebriz'de bir fuar yapılacağını, böyle bir Konferansın fuar günlerinde yapılmasının iyi bir fikir olacağını, bunun üzerinde çalışacaklarını belirtmişlerdir.

6. Üniversiteler Arası İşbirliği kapsamında, bölgemizdeki üniversiteler ile Tebriz ve Urumiye'deki üniversiteler arasında daha fazla öğrenci değişimi ve elektronik kütüphanelerin paylaşılması gibi alanlarda işbirliği yapılmasının önemi her iki tarafça vurgulanmıştır.

7. TRA1 Bölgesi ile Tebriz ve Urumiye arasında sektörel işbirlikleri ve bu kapsamda fuarların yapılması çalışmalarına yönelik olarak Ticaret ve Sanayi Odaları arasında işbirliğinin geliştirilmesinin önemi her iki tarafça da vurgulanmıştır.

8. Urumiye Eyalet Valiliği Koordinasyonunda, Urumiye Eyaleti Yatırım Hizmetleri Merkezi Başkanlığı tarafında KUDAKA ile Ekonomik İşbirliği Protokolünün imzalanması talep edilmiştir. Bu talep memnuniyetle karşılanmış ve hazırlanan protokol taslağının daha da geliştirilmesinden ve Ajans Yönetim Kurulunun kararından sonra imza altına alınabileceği belirtilmiştir.

9. 25-26 Haziran 2011 tarihlerinde Tebriz'de "Yatırım Fırsatları Konferansı"nın yapılacağı ve bu konferansa Erzurum'un davet edildiği belirtilmiştir. Söz konusu konferansa TRA1 Bölgesinin diğer iki ili olan Erzincan ve Bayburt'un da davet edilmesinin uygun olacağı Tebriz Valiliğine iletilmiştir.

10. Türkiye'den 6 sınır il ile İran'ın sınır illeri arasında düzenli aralıklarla Sınır İlleri Toplantısının yapıldığı anlaşılmıştır. Bu altı il ile TRA1 illerinin de dahil edilmesi ve sonraki toplantının Erzurum'da yapılması konusunda girişimlerde bulunulması için Türkiye'nin Urumiye Başkonsolosluğu ile görüş birliğine varılmıştır. Ayrıca diplomatik anlamda birbirlerinin karşısı olan Erzurum ile Urumiye'nin kardeş şehir ilan edilmesi sürecinin hızlandırılması gereği vurgulanmıştır.

GÖRÜŞÜLEN KURUMLARIN ÖNERİLERİ VE ÖNEMLİ NOTLAR

GÖRÜŞME TARİHİ	15.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Türkiye Cumhuriyeti Tebriz Başkonsolosluğu
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Türkiye Cumhuriyeti Tebriz Başkonsolosu Yunus BELET, Türkiye Cumhuriyeti Tebriz Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi Ali ÖZÇINAR

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- İran'ın Türkiye'ye sınırı olan bölgelerine Türkiye'den bütüncül olarak bakılması gerekir. Bu anlamda sadece Tebriz ve Urumiye eyaletleri değil aynı zamanda yoğun Azeri nüfusa sahip Ardabil ve Zanjan eyaletlerinin de program kapsamına alınması gerekmektedir. Bu dört eyalet, 140.000 km2 alan ve yaklaşık 10 milyon nüfusa sahiptir. %98'i Türk olan bu bölgede seçici davranıp, yalnızca 1-2'si ile diyalog kurulursa sıkıntı yaşanabilir. Bugüne kadar bu şekilde kısıtlı hareket edilmiş ve Zanjan ve Ardabil eyaletleri ihmal edilmiş.
- Tebriz, Türkiye ile İran ticaretinde petrol dışındaki ürünlerin ticaretinin en yoğun yapıldığı bölge. Türkiye ile bağlantıları diğer bölgelere göre daha fazla olup, Türkiye'de faaliyet gösteren bine yakın firmanın büyük çoğunluğu bu bölge insanlarından oluşmaktadır.
- Bölge insanının Türk kökenli olması, bölgenin Türkiye'ye yakın olması, ortak lisanın kullanılması ve ortak kültürel özellikler işbirliğini kolaylaştıracak unsurlardır.
- Dört eyalet arasında (Tebriz-Urumiye-Ardabil-Zanjan) Türkiye ile ilişkilerde diğerlerinden bir adım önde olma isteği mevcuttur.
- TRA1 Düzey 2 Bölgesi ile Tebriz-Urumiye-Ardabil-Zanjan eyaletleri arasında karşılıklı platformlar oluşturarak işbirliği yapılabilir. Bu konuda işbirliği yapmak isterler.
- Türkiye ile İran arasında ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla Türk-İran İşbirliği Konseyi mevcut, fakat alt yapılanmaları mevcut değil. Bu bağlamda etkin olabilmesi için bu çatı altında alt yapılanmalar oluşturulabilir.
- Karşılıklı işbirliği alanında hedefler somut olarak belirlenmeli. (Mal alım-satımı mı? Yatırım Bileşeni mi? vb.)

- Trabzon Ticaret Sanayi Odası, İSİAD ve Türkiye Genç İşadamları Derneği'nin (TÜGİAD) Tebriz Ticaret, Sanayi ve Maden Odası binasında ticari ofisleri kurulmuş durumda. (Bir personel görevli olup, gideri Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası tarafından karşılanmaktadır.)
- İran Türkiye'ye eşdeğer nüfusa, geniş topraklara, zengin ekonomik potansiyele sahip olan bir coğrafya olup, bu bölgeyle her alanda geniş bir işbirliği yapılması gerekir. Bölge diğer bölge ülkelerine benzememektedir.
- Son 3-4 yılda Türkiye ile ilişkiler ve ticaret hacmi giderek artıyor (yıllık %50-60 artış).
- Kars Sarıkamış'ta Belediye Başkanının davetiyle Türkiye'de görevli Büyükelçiler ağırlandı. Benzeri bir organizasyon Erzurum'da organize edilmelidir.
- Culfa Serbest Bölgesi (Nahçıvan sınırında) yeni kurulmakta olup, Türkiye'den işadamlarının yatırım yapması için önemli imkanlar sunulmaktadır. Bölge işadamlarına yönelik olarak Culfa'ya gezi organize edilebilir.
- Önemli işbirliği başlıklarından birisi turizm. Karşılıklı olarak iki taraflı turizm hacmi arttırılabilir. Bu yönde çalışmalar yapılmalıdır.
- Türkiye burada Avrupalı bir ülke olarak algılanıyor. Bu bağlamda kısa tatillerde 2-3 günlük turlarla insanlar bölgeye (TRA1'e) çekilebilir.
- Tebriz'de turizme yönelik hizmet sektörünün (özellikle otellerin) iyileştirilmesi için Erzurum'daki otellerin tecrübelerinden istifade etmeleri sağlanabilir.
- Karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesi yönünde İran'da organize edilen fuarlara TRA1'den yoğun katılım sağlanmalıdır. Bu kapsamda Dış ticaret Müsteşarlığının %50 oranında hibe desteği sağladığı destek mekanizmalarından bölgedeki organizasyonların istifade etmesi gerekir.
- Turizm tanıtımı açısından Tebriz'deki bilboardlardan istifade edilebileceği, fakat maliyetlerin yüksek olduğu belirtildi.
- Tebriz'de 6 üniversite mevcut olup, 140-150 bin öğrenci öğrenim görmektedir. Tebriz Üniversitesi İran'ın en büyük 3. Üniversitesi. Atatürk Üniversitesi ile Tebriz Üniversitesi arasında öğrenci değişimi, ortak proje yapma vb. konuları kapsayan bir protokol mevcut. Fakat etkin olarak değerlendirilememektedir.
- Kütüphanecilik anlamında Türkiye'deki üniversitelerin e-kütüphane sistemlerinden istifade etmek istemektedirler.
- Bölge tarım-hayvancılık açısından iyi incelenmelidir. Ardabil ovası dünyanın en verimli ovalarından birisi. Bu bölgede toprak kiralayarak tarımsal üretim yapılabilir.
- Başta bakır ve çinko olmak üzere madencilik önemli (70 farklı maden çıkarılabiliyor).

- Kars Sarıkamış'ta Belediye Başkanının davetiyle Türkiye'de görevli Büyükelçilerin ağırlandığı organizasyonun benzeri Erzurum'da organize edilebilir.
- Yaklaşık 10 milyon nüfusa sahip olan ve Türkiye'ye karşı yoğun ilgi duyan bu bölge ile TRA1 Bölgesi arasında turizm hareketlerinin hızlandırılması amacıyla, çeşitli tanıtım araçları değerlendirilebilir. Bu kapsamda Tebriz ve diğer eyaletlerde bulunan bilbord vb. araçlar değerlendirilebilir. Bölgeden Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerimize organize edilecek 2-3 günlük kısa süreli turlarla insanlar bölgemize çekilebilir. Bu kapsamda İranlı acentelere yönelik tanıtım organizasyonu yapılabilir.
- Karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesi yönünde İran'da organize edilen fuarlara TRA1'den yoğun katılım sağlanmalıdır. Bu kapsamda Dış ticaret Müsteşarlığının %50 oranında hibe desteği sağladığı destek mekanizmalarından bölgedeki organizasyonların istifade etmesi amacıyla etkili bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Üniversite mezunu öğrenci sayısı çok fazla olduğundan yüksek lisans ve doktora kontenjanları yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda Bölgemizdeki üniversitelerde yüksek lisans-doktora programlarında özel kontenjanlar verilebilir.
- Atatürk Üniversitesi ile Tebriz Üniversitesi arasında öğrenci değişimi, ortak proje yapma vb. konuları kapsayan protokolün etkin hale getirilmesi ve yabancı öğrenci kontenjanının arttırılması yoluyla lisans öğrenimi için İranlı öğrenciler bölgeye çekilebilir.

GÖRÜŞME TARİHİ

15.05.2011

ZİYARET EDİLEN KURUM:

Tebriz Otomotiv Teknoloji Parkı

GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:

İran İslam Cumhuriyeti Tebriz Valiliği Planlama-Ekonomi Uzmanı Boustian Bey
İran İslam Cumhuriyeti Endüstri & Madenler Bakanlığı Küçük Sanayi&Sanayi Parkları Organizasyonu Tebriz Sanayi Siteleri Genel Müdürü Majid Yarigar
Tebriz Otomotiv Teknoloji Parkı Genel Müdürü Necati Bey
Tebriz Küçük Sanayi Siteleri Uzmanları

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Doğu Azerbaycan'da (Tebriz) 8000 firma faaliyet göstermekte olup, %94'ü küçük sanayiye oluşturmaktadır. 300 adet madencilik sektöründe faaliyet gösteren firma mevcuttur.
- Tebriz otomotiv ve yedek parça üretiminde uzmanlaşmış durumda. Yaklaşık 500 adet oto yedek parça üretimi yapan firma mevcuttur.
- Ayrıca, taş süsleme, mobilya, ayakkabı, deri, ev aletleri, şekerleme-çikolata (İran'ın %50'si bölgede) gibi 10 sektörde bölge gelişmiş durumda. Bu sektörde faaliyet gösteren işletmeleri birbirlerine daha da yakınlaştırma (kümelenme) amacıyla zayıf yönlerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu sektörlerde bölgelerarası işbirliği yapılabilir.
- Tebriz'de 48 adet Organize Sanayi Bölgesi mevcut olup, bunlardan bir tanesi de "Yancı Yatırımcılar Serbest Bölgesi"dir. Bu serbest bölgede faaliyet gösteren firmaların %45'i Türkiye'li yatırımcılara ait firmalardır.
- İki taraf arasında işbirliğinin ve ticaretin arttırılabilmesi için her iki taraf kendi bölgelerinde faaliyet gösteren firmalara ilişkin dokümanlar hazırlayabilir (firma bilgileri, ne alır-satar vb.)
- Erzurum'da kurulabilecek bir ticaret ofisi ve platformlar sayesinde karşılıklı yatırımlar ve işbirliği yapılabilir.
- 25-26 Haziran 2011 tarihlerinde Tebriz'de "Yatırım Fırsatları Konferansı" yapılacak. Bu konferansa Erzurum davet edildi. Bölge işadamlarımızı davet ettiler.
- Teknoloji Merkezi Sanayi Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermekte olup, 800 öğrenciye eğitim ve uygulama birlikte veriliyor. Bu kapsamda 40 adet akademisyen görev yapmaktadır. Merkezde 35 firmaya da mühendislik-danışmanlık alanında hizmet verilmektedir. Mezunlar hemen iş buluyor.
- Bu merkezin dışında Sanayi Bakanlığı tarafından yaptırılarak düşük bir ücretle satılan sanayi bölgesinde teknoloji geliştirme merkezinde geliştirilen firmaların tasarlayıp-ürettiği model ürünlerin seri üretimi yapılmakta.

DEĞERLENDİRMELER

- Tebriz sanayi bakımından TRA1 bölgesi illerine göre ileri düzeyde bir bölge.
- Ziyaret edilen Teknoloji Geliştirme Merkezi üniversite-sanayi işbirliğinin başarılı bir şekilde uygulandığı bir merkezdir. Söz konusu merkez, Atatürk Üniversitesi bünyesinde kurulu olan ATATEKNOKENT ve Erzincan'da kurulmasına başlanan İŞGEM için başarılı bir örnektir ve incelenmelidir.

GÖRÜŞME TARİHİ	15.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Tebriz Valiliği
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Doğu Azerbaycan Eyaleti-Tebriz Valiliği Ekonomiden Sorumlu Vali Yardımcısı Dr. Farrokh MASJEDİ Tebriz Valiliği Ekonomik İşler Uzmanı Hani Bey İran İslam Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı Tebriz Temsilcisi Yakup Bey

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Türkiye'nin doğu bölgeleriyle işbirliklerinin geliştirilmesine çok önem vermekteyiz. Bu anlamda İran'da kullandığımız bir atasözü var; "Gökte aradığımızı yerde bulduk".
- İki ülke din-coğrafya-kültür vb. birçok açıdan birbirine çok yakın. Bu anlamda geliştirilecek işbirliği projeleri başarılı olabilecektir.
- Tebriz önemli bir kavşak noktasında olup, geçmişte de bugün de ekonomik açıdan önemini korumaktadır. Trabzon da İpekyolunun önemli bir parçasıdır. İran'ın ihtiyaçlarının Trabzon limanı üzerinden karşılanması önemli. Bu konuda önemli proje çalışmaları var.
- Tebriz önemli bir sanayi merkezidir. 70'den fazla ülkeyle ticari ilişkisi var.
- Tebriz'in yıllık tarım ürünü üretimi 5 milyon ton. Bunun 1 milyon tonu et ve süt ürünleri; 1 milyonu bağ ürünleridir.
- Gıda sanayinde Tebriz İran'da önemli bir yere sahip. Tebriz ihracatının büyük bölümünü gıda ve kuruyemiş ürünleri oluşturmaktadır.
- Turizm alanında Türkiye'yi çok sayıda İranlı ziyaret etmektedir. Trabzon ve Erzurum'a 2 hafta önce yapılan ziyarette ortak turlar düzenlenmesi hususunda çalışmalar yapılması kararlaştırıldı.
- Tebriz-Trabzon arasında Ulusoy firması aracılığıyla otobüs seferleri yapılması kararlaştırıldı.

- Tebriz-Trabzon arası havayolu ulaşımına yönelik olarak iki taraf yolcu garantisi verirse uçak seferleri başlatılacak (işadami-öğrenci-turist). Benzer şekilde Erzurum-Tebriz arası uçak seferleri konulması da iki taraf belirli ölçüde yolcu garanti edebilirse hayata geçirilebilir. (Bu bağlamda Kalkınma Ajansının belirli sayıda yolcu uçuşunu sübvansede edip edemeyeceği soruldu; edilemeyeceği cevabı verildi)
- Her iki tarafın beklentileri ve ihtiyaçları üzerine çalışma yapılarak uygun turlarla ilişkiler geliştirilebilir. İran tarafında seyahat acenteleri bu konuda çalışmalar yapacaklar.
- Trabzon Ticaret ve Sanayi Odasının açmış olduğu ticari ofis gibi TRA1 Bölgesini temsilen açılacak karşılıklı ticaret büroları ortak projelerin hayata geçirilmesine olumlu katkı sağlayabilir.
- 25-26 Haziran 2011 tarihlerinde Tebriz'de yapılacak olan "Yatırım Fırsatları Konferansı" TRA1 Bölgesi işadamlarının Tebriz eyaletini tanıyabilmesi açısından önemli. Katılımlarınızı bekliyoruz.
- İran'da enerji fiyatları, işgücü fiyatları çok cazip olup, önemli bir tüketim pazarı mevcuttur.
- Her iki tarafta karşılıklı olarak işbirliği olanaklarını araştırmak üzere çalışmalar yapması amacıyla oluşturulmasını önerdiğiniz komitenin Tebriz'de oluşturulması için çalışmalar yapacağız. Kuzeybatı Azerbaycan (Tebriz-Urumiye-Ardebil-Zanjan) Dış Ekonomik İlişkiler Komitesi mevcuttur, belki bu mevcut komiteyi de sizin komiteye muhatap olarak önerebiliriz. Bu komite, teknik çalışmalar yapabilir, sorunları araştırıp çözüm önerileri geliştirebilir, her yıl iki tarafta fuar vb. organizasyonlar düzenleyebilir.
- İki taraf arasında iyi uygulamaların paylaşılması-transferi çok önemli. Bu kapsamda oluşturulacak işbirliği komitesi bu paylaşımı yapabilecek üyelerden oluşturulmalıdır. Karşılıklı önerilen tüm fikirlerin hayata geçirilmesi açısından karşılıklı işbirliği komitelerinin oluşturulması çok önemli.
- İran'ın 4 eyaleti (Tebriz-Urumiye-Ardabil-Zanjan) ile Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesindeki 11 ilin (3 Kalkınma Ajansının sorumluluk alanını oluşturan düzey 2 bölgesi) katılım sağlayacağı, üst düzeyde temsilin sağlanacağı yıllık konferans-toplantı öneriniz çok faydalı olacaktır. Bu kapsamda 4-9 Eylül tarihlerinde Tebriz'de organize edilecek olan uluslararası fuar döneminde ev sahipliği yapabiliriz.
- Tebriz Üniversitesi İran'ın en eski üniversitelerinden birisi olup, tıp alanında ihtisasta öne çıkmaktadır.
- 15-17 Temmuz tarihleri arasında resmi olarak davet etmeniz durumunda Valiliğimizin organizasyonunda kapsamında işbirliği potansiyeli olan 15 Tebrizli işadami heyeti AZUTİB-2 organizasyonuna katılım sağlayacaktır.
- İnşallah bu toplantı büyük toplantılara başlangıç teşkil edecek olup, geliştirilecek sıkı ve uzun vadeli ilişkilerle iki taraf da kazanacaktır (kazan-kazan).

DEĞERLENDİRMELER

- Ajansımız tarafından öneri olarak sunulan Doğu Anadolu Bölgesindeki 11 il ile İran'ın Kuzeybatı Azerbaycan Bölgesindeki 4 eyaletin üst düzeyde katılım sağlayacağı "İran-Türkiye Bölgesel İşbirliği Konferansı" organizasyonunu geleneksel olacak şekilde başlatılabilir. Bu bağlamda ilki Tebriz Valiliğinin ev sahipliği yapmayı önerdiği 4-9 Eylül tarihleri arasında 1-2 günlük organizasyon şeklinde başlatılabilir.
- İki taraf bölgede karşılıklı olarak ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla faaliyet gösterecek, sorunları belirleyip çözüm önerileri getirerek ilgili makamları harekete geçirecek platformlar-komiteler oluşturulabilir.
- Erzurum-Tebriz arası karayolu ulaşımına yönelik otobüs seferleri başlatılabilir. Tebriz üzerinden Türkiye'de sadece İstanbul'a uçak seferi olduğu düşünülürse, Erzurum Tebriz halkının Türkiye'de Ankara'ya, Bursa'ya, İstanbul'a ulaşımına imkan sağlayacaktır. Ayrıca yaz sezonunda İranlılar tarafından yoğun ilgi duyulan Antalya'ya İran'dan direkt uçuşların yasak olması nedeniyle başlatılabilecek sezonluk Erzurum-Antalya uçuşları bu yolcu sirkülasyonunu arttırıcı etki yapabilir. Zira mevcut durumda benzer durum Urumiye-Van arasında gerçekleşmekte olup, Urumiye bölgesi Van üzerinden Türkiye'nin diğer noktalarına kolayca ulaşım imkanına sahip olmaktadır.
- AZUTİB-2 organizasyonuna 15 kişilik yatırım-ticari işbirliği potansiyeli olan işadamları Tebriz'den katılım sağlayacaktır.

GÖRÜŞME TARİHİ	16.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Tebriz Ticaret-Sanayi ve Maden Odası
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Doğu Azerbaycan (Tebriz) Yatırım Hizmetleri Merkezi Başkanı R. HOSSEİNİ Tebriz Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Başkanı Rahim Sadıkyan (Türkiye-İran İşbirliği Konseyi İran Eşbaşkanı) Kuzeybatı Azerbaycan (Tebriz-Urumiye-Ardebil-Zanjan) Dış Ekonomik İlişkiler Ofisi Genel Sekreter Yardımcısı Rosti Bey Tebriz Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Dış İlişkiler Ofisi Uzmanı Parviz SARTİBİ Tebriz Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Başkan Yardımcısı Parviz KOLEİNİ, Tebriz Turizm Kurumu Müdürü Ogrendi Bey, Tebriz Turizm Acenteleri Birliği Temsilcisi Rıza MALEKİ Türkiye Genç İşadamları Derneği Tebriz Temsilcisi Kavel JAVANŞİR

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Yatırım Hizmetleri Merkezi Başkanlığı yerli-yabancı yatırımcılara hizmet vermek amacıyla kurulmuş bir kurum olup, bölgede yatırım yapmak isteyenlerin yatırım sürecinde karşılaştıkları sorunların (elektrik-su-arsa vb.) çözümlenmesinde hizmet veren; yatırım yapılabilecek projeleri belirleyip, hazırlayıp yatırımcılara sunan, devlet tarafından yatırımcılara sağlanan kredilerin kullanılmasına katkı sağlayan bir kuruluştur. Tüm kamu kuruluşlarından 1'er adet tam yetkili kişi görevlendirilmiş olup, yatırımcı tüm işlemlerini hiçbir yere gitmeden bu merkezde sonlandırabilmektedir. Kalkınma Ajansı ile işbirliği yapmaya en uygun kurum olarak önerilmiştir.
- Erzurum'da İran Ticaret Bürosu kurulması halinde Tebriz Ticaret-Sanayi ve Maden Odası bünyesinde TRA1 ticaret bürosu açabiliriz.
- Tebriz-Urumiye-Ardabil-Zanjan eyaletlerinden oluşan Kuzeybatı Azerbaycan bölgesinde 4 eyalet valilerinin, vali yardımcılarının, Ticaret Kurumu Başkanlarının, Ekonomik İşler-Maliye Ku-

rumu Başkanlarının, Dış İşleri Bakanlığı Eyalet Temsilcilerinin ve Ticaret Odası Başkanlarından müteşekkil olan ve başkanlığını Necefî Beyin yaptığı “Kuzeybatı Azerbaycan Dış Ekonomik İşler Komitesi” iki taraf arasında kurulması teklif edilen komitenin İran tarafını temsil edebilecek yapıdadır. Dolayısıyla bu komite TRA1 tarafında oluşturulacak komite ile görüşme-işbirliği yapabilir. Pratikte komite çalışmalarında Valilerden ziyade ekonomik birimlerin temsilcileri aktif görev almaktadırlar.

- İran’dan Türkiye’ye her yıl yoğun sayıda turist göndermekteyiz. Fakat, Türkiye’den İran’a gelen turist sayısı Türkiye’de İran’a yönelik yeterince tanıtım yapılmadığından çok azdır.

DEĞERLENDİRMELER

- Erzurum’da açılacak olan İran Ticaret Ofisine karşılık olarak Tebriz Ticaret Odası bünyesinde bölgemiz işadamlarına İran’da rehberlik-danışmanlık edecek ofis açılma sözü verilmiştir.
- Ajansımız bünyesinde faaliyet gösteren Yatırım Destek Ofisleri ile benzer yapıda olan Yatırım Hizmetleri Merkezi Başkanlığı yatırımcılara yönelik olarak etkin çalışan bir model (Tek Pencere). Yatırım Destek Ofislerinin etkinliğinin artırılması açısından incelenebilir.
- Tebriz Eyaletinin TRA1 bölgesinde tanıtılması için Ajans olarak gerekli ortamı sağlayarak yardımcı olabileceğimiz vurgulanarak Tebriz Turizm Kurumu Müdürü bölgemize davet edildi.

GÖRÜŞME TARİHİ	16.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Tebriz Yabancı Yatırımlar Serbest Bölgesi
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Berla Tekstil Genel Müdürü Haluk Öztepe

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Bu serbest bölgede 51 firma faaliyet göstermekte olup, 30 adeti Türk yatırımcılara ait. Bunun haricinde Çin, ABD, Almanya, Rusya, Kanada firmaları mevcut olup, demir, perde, otomotiv yedek parça, şeker, tekstil, çuval, pompa, profil vb. üretilmektedir.
- Yabancı yatırımcının gelmesi için devlet ve toplum nezdinde büyük istek olup, bu kapsamda kurum yetkilileri inisiyatif alıyorlar (inşaata başladıktan sonra ruhsat aldık).
- Bu serbest bölgede arsa m2 bedeli 16 tümen (24 TL) olup, %30 peşin verilmektedir. Geri kalan kısım için 24 ay taksit yapılmakta. İnşaat ne kadar kısa sürede bitirilirse geri kalan taksitler devlet tarafından siliniyor, ödenmiyor (örnek bir uygulama).
- Arsa tahsis sonrası tüm işler OSB'de halledilebiliyor. Diğer kurumlarla muhatap olmamıza gerek kalmadı.
- Yabancı Yatırımlar Merkezinde tüm kurumlarının birer tam yetkili temsilcisi olması nedeniyle hangi konuda işiniz olursa olsun orda halledebiliyorsunuz (Gümrükle ilgili sorunuz varsa merkezdeki gümrük yetkilisine başvuruyorsunuz, hallediyor)
- İran'ın en avantajlı yönü enerji. Doğalgazın metreküpü 2 cent. İşçilik maliyeti Türkiye ile aynı.
- Devlet, yabancı yatırımcıya yerli yatırımcıdan daha düşük, yani %3 oranıyla kredi veriyor.
- İran'da tek dezavantaj ambargo. Makine getirme sıkıntılı. Bu da Türkiye üzerinden aşıyor.
- Şehirdeki en yetkili kişi bile tüm sorunlarınızın çözümünde sizinle vakit ayırıp katkı verebiliyor. Randevu sıkıntısı yok. Eyalette halledebileceğiniz işlerde sıkıntı yok, fakat Tahran'dan halledilmesi gereken işlerde sıkıntı başlıyor.

- Yabancı bir yatırımcı yatırım izni alıp, yatırımını yaparsa devlet hemen İngiltere’de bir sigorta firmasına tüm yatırımı sigortalatıyor. İleride çıkabilecek savaş vb. hallerde fabrikayı kapatmak istediğinizde yatırım bedelinizi geri alabiliyorsunuz.
- Ürünlerimizin çoğunu İran’da pazarlıyoruz.
- İran’ın gelişme potansiyeli çok yüksek.
- Tebriz’e inen tek yabancı havayolu şirketi THY. Bu anlamda çok önemli bir işlev görüyor. THY sayesinde Tebriz dünyaya açılabilir.

DEĞERLENDİRMELER

- İran yabancı yatırımcıları ülkeye çekme anlamında çok istekli olduğu gibi, çok cazip imkanlar sağlamaktadır. Bu kapsamda ucuz arsa tahsisi, tek merkezde tüm işlemlerin tamamlanıyor olabilmesi, yatırıma başladıktan sonra inşaatı ne kadar erken bitirirsen geri kalan arsa borçlarının silinmesi, %3 oranıyla kredi verilmesi gibi unsurlar yabancı yatırımcının bölgeye çekilmesi ve en önemlisi düşük enerji maliyetleri anlamında önemli imkanlar sunmaktadır.

GÖRÜŞME TARİHİ	16.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Culfa Serbest Bölgesi
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Culfa Serbest Bölge Yatırım Müdürü Ali Rıza Bey, Culfa Serbest Bölge Sanayi Müdürü Nafizi Bey, Culfa Serbest Bölge Gümrük ve Muafiyetler Müdürü Rumih Bey,

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Culfa serbest bölgesi Nahçıvan-İran sınırında 50 bin hektar alana sahip olan yeni bir bölge.
- Şirket kurma, ruhsat alma vb. tüm işlemler serbest bölgede hallediliyor.
- 20 yıl vergiden muafiyet var.
- Birçok ülkeye mensup firmalar üretim yapıyor. Türkiye'den de başta iplik üretimi yapan Gaziantepli firma olmak üzere birkaç firma mevcuttur.

DEĞERLENDİRMELER

- Culfa Serbest Bölgesi konumu ve altyapısı itibarıyla bölgemizdeki yatırımcılara hitap edebilecek cazibeli bir bölge durumundadır.

GÖRÜŞME TARİHİ	17.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Urumiye Valiliği
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Batı Azerbaycan Eyaleti-Urumiye Valiliği Ekonomiden Sorumlu Vali Yardımcısı Nejat Bey, İran İslam Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı Urumiye Temsilcisi İbrahim Bey, Urumiye Valiliği Türkiye Masası Sorumlusu Davud Bey

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- İran'da birkaç yıl içinde ajans ile benzer faaliyetleri yürüten Ekonomi Bakanlığına bağlı Yatırım Hizmetleri Merkezleri kuruldu.
- İki ülke arasında son yıllarda üst düzeyde önemli işbirliği anlaşmaları imzalanmış olması önemli ve sevindirici.
- İran-Türkiye sınırı tamamen Batı Azerbaycan bünyesinde olup, bölgemiz Türkiye, Irak ve Nahçıvan ile komşu.
- Maku'da (Gürbulak Sınır Kapsınının karşısı) Türkiye-İran Serbest Ticaret Bölgesi kurulacak olup, ayrıca aynı yerde Uluslar Arası Serbest Ticaret Bölgesi kuracağız.
- Türkiye ile Razi sınır kapısının açılması sonrası Hoy-Salmas bölgesinde (Van Başkale karşısı) Serbest Ticaret Bölgesi kuracağız.
- İki taraflı işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla KUDAKA ile Urumiye Yatırım Hizmetleri Merkezi arasında sonraki toplantılar ve yapılacaklara ilişkin bir protokol imzalanabilir. Ajansla, Yatırım Hizmetleri Merkezi arasında aylık toplantı düzenlenebilir.
- İki taraf arasında ortak konferanslar, sempozyumlar, fuarlar vb. düzenlenebilir.

- Urumiye tarımsal üretimde çok ileri düzeyde. Üzüm üretiminde İran'da ikinci, bağcılıkta-seracılıkta İran'da en önemli bölge, konsantre üretimin %60'ı, 5 adet şeker fabrikası var.
- Sanayi sektöründe de son yıllardaki yatırımlarla çok ilerleme sağlandı. Çimento üretiminde İran'da ilk sıralarda.
- Urumiye'de 5-6 üniversite mevcut olup, 100 bin öğrenci öğrenim görmektedir.
- 15-17 Temmuz tarihleri arasında resmi olarak davet etmeniz durumunda Valiliğimizin organizasyonunda işbirliği potansiyeli olan 15 Urumiyeli işadamı heyeti AZUTİB-2 organizasyonuna katılım sağlayacaktır.

DEĞERLENDİRMELER

- İran, tüm sınır bölgeleri civarında yabancı yatırımcıların da yatırımını teşvik edecek şekilde serbest bölgeler kurmuş-kurmaktadır. Bu bağlamda bölgemizde yakın dönemde atıl kalması nedeniyle kapatılan Erzurum Serbest Bölgesinin yeniden açılmasına ilişkin çalışmalar yapılması ve benzer şekilde diğer sınır bölgelerimizde de serbest bölgeler açılarak bölgenin ticaret hacminin arttırılmasına yönelik altyapı sağlanabilir.
- Urumiye üniversiteleri ile de işbirliği yapılarak bölgemize öğrenci çekilebilir.
- AZUTİB-2 organizasyonuna 15 kişilik yatırım-ticari işbirliği potansiyeli olan işadamı Urumiye'den katılım sağlayacaktır.

GÖRÜŞME TARİHİ	17.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Urumiye Ticaret, Sanayi ve Maden Odası
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Urumiye Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Başkan Yardımcısı Urumiye Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Genel Sekreteri Reza AZINFAR Urumiye Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Meyve-Sebze-Çiçek Üreticiler Odası Başkanı Feridon HEMMATİ Urumiye Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Yönetim Kurulu Üyesi Mehdi Bey, Urumiye Ticaret, Sanayi ve Maden Odası Ticaret Dergisi Yayın Yönetmeni Emin Bey, Urumiye Tarım Üreticiler Birliği Üyesi Taceddin Bey, Urumiye Valiliği Türkiye Masası Sorumlusu Davud Bey,

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Urumiye 337 bin km2 alana ve 2,870 milyon nüfusa sahip bir bölge.
- Tarihi İpekyolu güzergahında yer almaktadır.
- Tarımda İran'da en ileri eyalet olup, 7 uluslar arası gümrüğe ve ticaret merkezine sahiptir.
- 1 milyon tondan fazla yıllık elma üretimi, meyve suyu ve konsantre ürünlerde İran üretiminin % 60'ının üretildiği bölgedir.
- Meyve suyu-konsantre ürünler, kuruyemiş, çimento, el yapımı-makine halı, bal, yağ meyve, plastik ürünler ihraç ederken; üretim hatları-makineleri, hammadde, yedek parça, mensucat başlıca ithalat kalemleridir.
- Ülkedeki karayolu yolcu taşımacılığında Urumiye ilk sırada gelmektedir.
- Turizmde önemli zenginliklere sahip olup, Urumiye Gölü, Hz. Süleyman'ın Tahtı, Tatavus bölgesi gibi toplam 58 adet turizm bölgesi mevcuttur.
- İran'dan Türkiye'ye meyve ihracatının %60-70'i Urumiye'den yapılmaktadır.

GÖRÜŞME TARİHİ	17.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Urumiye Organize Sanayi Bölgesi
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Almanabadi Firması, Varil fabrikası

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Urumiye’de taş işleme sıkıntısı var. Taşlar, 35 saat süren taşımacılık sonrasında İsfahan’da işleniyor.
- Almanabadi firması hurda demirden veya ham demirden iş makinesi kalıpları, aksamaları vb. üretiyor. Avrupa üretiminin aynısını aynı kalitede 1/4 fiyatına üretip satıyor. Firmada 25’i mühendis olmak üzere 150 çalışan bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRMELER

- Urumiye’de çıkarılan doğal taşların yakınlık itibariyle bölgemizde işlenebilme imkanları araştırılmalıdır.
- AB’den hibe almaya hak kazanan Bayburt Doğal Taş Projesi kapsamında ihtiyaç duyulacak makine-ekipman temininde Almanabad firması ile irtibat kurulabilir. Söz konusu firma AZUTİB-2 Organizasyonuna davet edildi.

GÖRÜŞME TARİHİ	17.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Türkiye Cumhuriyeti Urumiye Başkonsolosluğu
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Urumiye Başkonsolosu Erdoğan ODABAŞI

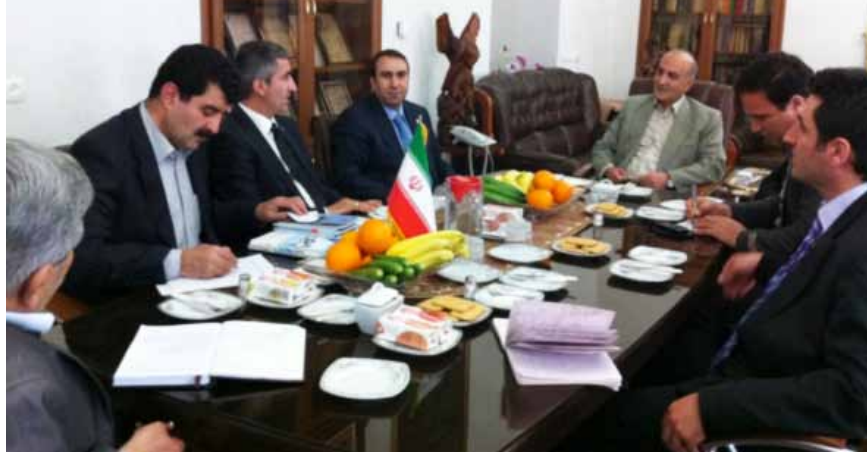
İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Sosyal hayatın kısıtlı olması nedeniyle İranlılar evlerine çok değer vermekte olup, lüks malzemeye çok meraklıdırlar.
- Kozmetik ürünleri tüketimi çok yoğunudur.
- Türkiye'den Van, Hakkari, Ağrı, Ardahan, Kars, Iğdır, Ardahan illerinin katıldığı Üçüncüsü Urumiye'de düzenlenen Sınır İlleri Toplantısının dördüncüsü Hakkari'de düzenlenecek. Bu organizasyona başta Erzurum valisi olmak üzere TRA1 illeri valilerinin katılması faydalı olacaktır. Hatta Erzurum, organizasyonun sonraki ev sahipliğini yapabilir.
- Dış işleri teamüllerine göre İran Erzurum Başkonsolosluğunun diplomatik dengi Urumiye Başkonsolosluğudur. Bu anlamda Erzurum Büyükşehir Belediyesi Urumiye Belediyesi ile girişimde bulunarak Erzurum ile Urumiye'yi kardeş şehir ilan etmelidir.

DEĞERLENDİRMELER

- Dördüncü Sınır İlleri Toplantısının Erzurum'da yapılması için girişimlerde bulunulabilir.
- Erzurum ile Urumiye'nin kardeş şehir ilan edilmesine yönelik ilgili Belediyeler tarafından girişimlerde bulunulabilir.

GÖRÜŞME TARİHİ	17.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Urumiye Turizm Müdürlüğü
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Turizm Kalkınma Müdürü İmami Bey, Turizm Müdür Yardımcısı Müzekkir Bey, Urumiye Otelciler Birliği Başkanı, Urumiye Turizm Acenteler Birliği Başkanı Kahraman Bey,

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Urumiye’de 26 otel, 100’e yakın ikinci sınıf otel ve 150 civarı lokanta bulunmaktadır.
- Urumiye’de önemli turistik kompleksler mevcut olup, 58 adet önemli turizm noktası var.
- Son yıllarda ziyaretçi turist sayısında bir artış yaşanmakta olup, Urumiye’deki yatak kapasitesini 2 katına çıkarmayı hedeflemekteyiz.
- Önümüzdeki yıl yoğun bir turist grubunu Erzurum’a getireceğiz.
- Urumiye’de 18 adet turizm acentesi faaliyet göstermektedir.
- Erzurum, Urumiye’nin Trabzon ve Gürcistan’a ulaşım koridoru üzerinde. Bu yüzden Erzurum bizim için bir köprü görevini görecektir.
- Urumiye’de Erzurum ve Erzincan illeri bilinmekle birlikte Bayburt hakkında malumatımız yok.

DEĞERLENDİRMELER

- Erzurum’da yapılan 2011 UNİVERSİADE Oyunları bölgede takip edilmiş olup, bu anlamda Erzurum’un kış turizm potansiyeli bölgede bilinmektedir. Buna yönelik tanıtım ve organizasyonların yapılması önemli.
- Bayburt’un bölgede tanıtılabilmesi amacıyla başta Dede Korkut Şenlikleri olmak üzere benzer etkinliklere Urumiye, Tebriz Eyaletlerinden katılımcılar davet edilebilir.
- Urumiye’nin turizm potansiyelini tanıtmak için Turizm Müdürü bölgemize davet edildi.

GÖRÜŞME TARİHİ	17.05.2011
ZİYARET EDİLEN KURUM:	Batı Azerbaycan-Urumiye Yatırım Hizmetleri Merkezi
GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİ:	Urumiye Yatırım Hizmetleri Merkezi Başkanı Hüseyin DEBİRİ Urumiye Yatırım Hizmetleri Merkezi Başkan Yardımcısı Ahmedi Bey, Urumiye Yatırım Hizmetleri Merkezi Yatırım Müdürü Tohi Bey, Urumiye Yatırım Hizmetleri Merkezi Uzmanları

İLGİLİ KURUM TESPİT VE ÖNERİLERİ

- Kalkınma Ajansı ile görev alanlarımız çok benzer.
- İki kurum arasında bir İşbirliği Protokolü imzalanabilir. Protokol taslağını bugün Vali Yardımcısının talimatlarıyla hazırladık. Ancak Türkçe çevirisini yetiştiremedik. Bu protokol çerçevesinde;
- İki bölge arasında ortak seminer, fuar vb. faaliyetler düzenlenebilir. Ayrıca bu faaliyetler 3. ülkelerde de ortaklaşa yapılabilir.
- Erzurum ile karşılıklı olarak ortak banka, ticaret odası, kredi, hibe sigorta vb. konu başlıklarında işbirliği imkanları incelenebilir.
- İki kurum arasında ayda bir olmak üzere bölge potansiyelleri ve işbirliği imkanlarının tespitine yönelik toplantılar yapılabilir.
- İki bölgenin kalkınmasına yönelik olarak ortak planlama, strateji çalışmaları yapılabilir.
- Yakın bir zaman içerisinde ilki Urumiye'de olmak üzere ortak bir konferans çalışması yapılabilir.
- Yatırımcılara yönelik faaliyet gösteren her iki kuruluşta bölgelerine gelecek yatırımcılara gerekli danışmanlık vb. yardımları yapılabilir.
- İki kurum da yatırımcıları yönlendirmek amacıyla tanıtıcı-bilgilendirici doküman hazırlayabilir.

DEĞERLENDİRMELER

- Yatırım Hizmetleri Merkezleri, iki bölge arasında ekonomik ilişkilerin geliştirilebilmesi amacıyla Ajansımızla ortak zeminde işbirliği yapılabilecek mekanizmaya sahip kuruluşlardır. Bu anlamda gerek doğu Azerbaycan (Tebriz) gerekse Batı Azerbaycan (Urumiye) bölgeleri ile TRA1 bölgesi arasında ticari ve yatırım ilişkilerinin geliştirilmesinde bu kuruluşlarla işbirliği tesis edilebilir.

SONUÇ

Bölgeye daha fazla istikrar ve refah getirmek amacıyla fırsatlardan tam anlamıyla yararlanmak için tutarlı ve uzun vadeli çaba gerekmektedir. Konum avantajı, ulaşım potansiyelleri ve merkezi politikaların da etkisiyle, TRA1 illeri de dahil olmak üzere Doğu Anadolu Bölgesinin Tebriz, Urumiye, Ardebil ve Zanjan eyaletleri ile birçok alanda sınır ötesi işbirliği kurma potansiyeli çok yüksektir. Bu kapsamda, bu kentler arasında bölgeler arası işbirliği programları kurgulanmalı, ekonomik, sosyal, kültürel ve bilimsel işbirliğinin artırılması hedeflenmelidir. Dolayısıyla, geliştirilecek sınırötesi işbirliği ağı sayesinde TRA1 illerinin komşu ülkeler ile ticari ve kültürel ittifaklar kurmaları, bölgenin sosyal ve ekonomik geleceğini değiştirecektir. Bu kapsamda, İran'ın yanında Gürcistan ve Azerbaycan'la da yakın işbirliklerinin kurulması, batıdaki metropol kentlere uzak olan bölgemizin ulaşım ve nakliye anlamındaki dezavantajını telafi edecek, ekonomik canlanma sağlayacaktır. Bu kapsamda yapılan ziyaret sonucunda ortaya çıkan somut işbirliği araçlarından hayata geçirilebilecek birkaç başlık aşağıdaki şekildedir;

- İran'daki Yatırım Hizmetleri Merkezleri ile Türkiye'de Kalkınma Ajansları iki bölge arasında ekonomik ilişkilerin geliştirilebilmesi amacıyla ortak zeminde işbirliği yapılabilecek mekanizmaya sahip kuruluşlardır. Bu anlamda başta Tebriz ve Urumiye olmak üzere Ardabil ve Zanjan eyaletleri ile TRA1 bölgesi ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesinde Ajansımızla söz konusu eyaletlerin Yatırım Hizmetleri Merkezleri arasında işbirliği tesis edilmelidir.

- İşbirliği alanları geniş olup, bu kapsamda mülki idareler, yerel yönetimler, sanayi-ticaret odaları gibi kurumlar da sürecin içinde aktif rol oynamalıdır.

- İki bölge arasında turizm hareketliliğinin artırılması büyük önem taşımakta olup, İran makamları karşılıklılık durumunun üzerinde durmaktadırlar. Fakat, göreceli olarak turizm sektöründe Bölgemizin gerek kış turizminde gerekse yaz turizminde daha üstün potansiyele ve çeşitliliğe sahip olması ve İran halkının Türkiye'ye pozitif bakış açısı ve Türkiye'yi gidilebilecek ilk ve ideal bir turizm ülkesi olarak görmesi nedeniyle, Bölgemizin turizm alanında bu coğrafyada tanıtımına yönelik faaliyetlere yoğunlaşmamız önem arz etmektedir. Bu bağlamda, bu coğrafyadaki acentelerin bölgemize düzenlediği tur sayısının arttırılabilmesi amacıyla bu acentelere yönelik etkin tanıtım faaliyetleri yapılarak 2-3 günlük paket turlar oluşturulmalıdır. Ayrıca, Erzurum'da yapılan 2011 UNİVERSİADE Kış Oyunlarının bölgede takip edilmiş olması ve insanların bu organizasyondan haberdar olmaları, kış turizmi anlamında tanıtımdan ziyade insanları bölgeye getirecek araçlara yoğunlaşmamız gerektiğini göstermektedir.

- 2011 yılında 5000'e yakın İranlı turistin Nevruz tatilinde Erzurum'u ziyaret ettiği tespitinden hareketle, Bölgemizde İran vatandaşlarının 15 günlük tatillerinde nevrüz kutlamalarını yapabilmelerine imkan tanıyacak etkin bir festivalin her yıl bölgemizde organize edilmesi Bölgeye gelecek turist sayısında önemli artışa sebep olacak ve İranlı turistlerin bölgemiz üzerinden transit olarak geçmelerini kısmen de olsa azaltacaktır.

- Ülkemizi ziyaret eden İranlı turistlerin en fazla döviz bırakan (günlük) turist grubu olmasından hareketle, İranlı turistlerin yoğun olarak bölgemize geldiği Nevruz tatili döneminde mevcut ve sayıca arttırılması gereken AVM'ler tarafından "İstanbul Shoppingfest" örneğinde olduğu gibi "Erzurum shoppingfest" vb. indirimli alışverişe imkan tanıyan alışveriş festivalleri yapmaları sağlanabilir.

- Bayburt'un bölgede tanıtılabilmesi amacıyla başta Dede Korkut Şenlikleri olmak üzere benzer etkinliklere Bayburt Valiliğimiz ve Bayburt Belediye Başkanlığımız tarafından Urumiye, Tebriz gibi Eyaletlerden katılımcılar davet edilebilir.

- İran'ın 4 Eyaleti ile Türkiye'den 6 sınır ilin katıldığı Sınır İlleri Toplantılarına bölgemiz illerinin de dahil edilmesi ve sonraki Sınır İlleri Toplantısının Erzurum'da yapılması için girişimlerde bulunulmalıdır. Ayrıca, Erzurum ile Urumiye'nin kardeş şehir ilan edilmesine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.

- İran, tüm sınır bölgeleri civarında yabancı yatırımcıların da yatırımını teşvik edecek şekilde serbest bölgeler kurmuş ve kurmaktadır. Bu bağlamda bölgemizde yakın dönemde atıl kalması nedeniyle kapatılan Erzurum Serbest Bölgesinin yeniden açılmasına ilişkin çalışmalar yapılması ve benzer şekilde diğer sınır bölgelerimizde de serbest bölgeler açılarak bölgenin ticaret hacminin artırılmasına yönelik altyapı sağlanabilir.

- AZUTİB-2 organizasyonuna Tebriz ve Urumiye'den 15'şer kişilik heyetler halinde yatırım-ticari işbirliği potansiyeli olan işadamlarının Eyalet Valiliklerine Ajansımızca yazılacak davet yazısıyla organizasyona davet edilmesi gerekmektedir.

- İran, yabancı yatırımcıları ülkeye çekme anlamında çok istekli olduğu gibi çok cazip imkanlar da sağlamaktadır. Bu kapsamda ucuz arsa tahsisi, tek merkezde tüm işlemlerin tamamlanabiliyor olması, yatırıma başladıktan sonra inşaatın taksitler bitmeden önce bitirilmesi halinde geri kalan arsa borçlarının silinmesi, yabancı yatırımcıya özel %3 oranıyla kredi verilmesi, yatırımların sigortalanması gibi unsurlar yabancı yatırımcının bölgeye çekilmesi anlamında önemli imkanlar sunmaktadır. Bu bağlamda İran, Türk yatırımcılar için cazibeli bir yatırım alanıdır. Ambargo dolayısıyla Batılı rekabetçi firmaların bölgeye girmekten çekinmeleri de Türk firmaları için ayrı bir fırsat sunmaktadır. İran'ın Türkiye'ye ve bölgemize sunduğu diğer önemli bir fırsat ise, İran ithalat ve ihracatının ambargo kısıtları nedeniyle Türkiye üzerinden yapılmasıdır. Bu anlamda gezi sırasında birçok örneğe rastlanmıştır.

- Erzurum'da İran Ticaret Ofisinin açılması ve karşılıklı olarak Tebriz Ticaret Odası bünyesinde bölgemiz işadamlarına İran'da rehberlik-danışmanlık edecek ofis açılmasına ilişkin sürecin tamamlanması önem arz etmektedir.

- Eyaletlerinin TRA1 bölgesinde tanıtılmasını isteyen ve bunun için bölgemize davet edilen Tebriz ve Urumiye Turizm Kurumu Müdürlerinin tanıtım faaliyetlerine katkı sağlanması ve bunun için gerekli ortamın sağlanması, İran'ın hassasiyetle üzerinde durduğu "karşılıklı olması" prensibi açısından önemlidir.

- Ajansımız tarafından öneri olarak sunulan Doğu Anadolu Bölgesindeki 11 il ile İran'ın Kuzeybatısındaki 4 eyaletin üst düzeyde katılım sağlayacağı "İran-Türkiye Bölgesel İşbirliği Konferansı" organizasyonunun geleneksel olacak şekilde başlatılması ve bu bağlamda ilk Konferansın Tebriz Valiliğinin ev sahipliği yapmayı önerdiği 4-9 Eylül tarihleri arasında 1-2 günlük organizasyon şeklinde düzenlenmesine ilişkin sürecin takip edilmesi gerekmektedir.

- İki taraf bölgede karşılıklı olarak ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla faaliyet gösterecek sorunları belirleyip çözüm önerileri getirerek ilgili makamları harekete geçirecek faaliyetlerde bulunmak üzere, TRA1 Bölgesi İran İşbirliği Platformunun oluşturulması ve bu bağlamda Kuzeybatı Azerbaycan Ekonomik İşbirliği Komitesi ile ortak çalışmalara başlanması büyük faydalar sağlayacaktır.

- Tebriz üzerinden Türkiye'de sadece İstanbul'a uçak seferi olduğu düşünülürse, Erzurum Tebriz halkının Türkiye'de Ankara'ya, Bursa'ya ve İstanbul'a ulaşımına imkan sağlayacaktır. Ayrıca yaz sezonunda İranlılar tarafından yoğun ilgi duyulan Antalya'ya İran'dan direkt uçuşların yasak olması nedeniyle başlatılabilecek sezonluk Erzurum-Antalya uçuşları bu yolcu sirkülasyonunu arttırıcı etki yapacaktır. Zira halihazırda benzer durum Urumiye-Van arasında gerçekleşmekte olup, Urumiye bölgesi Van üzerinden Türkiye'nin diğer noktalarına kolayca ulaşım imkanına sahip olmaktadır. Bu bağlamda, Erzurum-Tebriz arası karayolu ulaşımına yönelik otobüs seferleri

başlatılmasına yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Fizibil olmaması halinde, bu konuda Trabzon'dan Tebriz'e otobüs seferleri koymaya hazırlanan Ulusoy ile işbirliği yapılabilir.

- Kars Sarıkamış'ta Belediye Başkanının davetiyle Türkiye'de görevli Büyükelçilerin ağırlandığı organizasyonun benzerinin Erzurum'da organize edilerek bölgenin tanıtılmasına katkı sağlanabilir.

- Karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla İran'da organize edilen fuarlara TRA1 Bölgesinden yoğun katılım sağlanmalıdır. Bu kapsamda Dış ticaret Müsteşarlığının %50 oranında hibe desteği sağladığı destek mekanizmalarından bölgedeki organizasyonların istifade etmesi amacıyla etkili bilgilendirme yapılarak fuarlarda bölgemizin tanıtımının yapılması gerekmektedir.

- Atatürk Üniversitesi ile Tebriz Üniversitesi arasında öğrenci değişimi, ortak proje yapma vb. konuları kapsayan protokolün etkin hale getirilmesi ve yabancı öğrenci kontenjanının arttırılması yoluyla lisans eğitimi için İranlı öğrencilerin bölgeye çekilmesi sağlanmalıdır.

- İran'da üniversite mezunu öğrenci sayısının çok fazla olması nedeniyle yüksek lisans ve doktora kontenjanları yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda Bölgemizdeki üniversitelerde yüksek lisans-doktora programlarında özel kontenjanların açılması yoluyla Bölgeye yüksek lisans-doktora eğitimi amacıyla gelen İranlı öğrenci sayısının arttırılması mümkündür.

- Tebriz'de ziyaret edilen Teknoloji Geliştirme Merkezi üniversite-sanayi işbirliğinin başarılı bir şekilde uygulandığı bir merkezdir. Söz konusu merkez, Atatürk Üniversitesi bünyesinde kurulu olan ATATEKNOKENT ve Erzincan'da kurulmasına başlanan İŞGEM için başarılı bir örnektir ve incelenmelidir.

KUDAKA

KUZEYDOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI
NORTHEAST ANATOLIA DEVELOPMENT AGENCY

Cumhuriyet Cad. No:3 Yakutiye / ERZURUM
Tel: 0442 235 61 11 - Fax: 0442 235 61 14
www.kudaka.org.tr